

Արա յոյժ կրտսերոյն քում.

եւ անդրէն զչափն առցես զպատուոյն.

եթէ լուսացուք զոտս միմեանց, փոխարէնս հատուցուք.

30 եւ եթէ լուսացուք զոտս հիւանդաց,

առ Տէրն մեր արկաք փոխարէնս:

Բարիոք է առնուլ պատիւ, եւս առաւել լաւ է պատուել զայլս.

մեկին վարձ է պատուաւին վարձն. եւ կրկին այնմ որ պատուէն:

Աւրհնութիւն Որդւոյն, որ ուսոյց զի առնելով արացուք միմեանց,

35 իբրու ակնարկէ եւս Շմաւոնիւ, զի երկիցէ մարդ ի պատուոյ:

28 յ եւ զու չափով առ: — 29 հատուցուք յ առցուք ի միմեանց: — 31 յ տէր: —

32 յ բարեոք. եւս ըստ: — Հոս կ'աւարտի յ:

Հրտ. Հ. Ն. ԱԿԻՆԵԱՆ

ՅՈՒՅՐԿ ՀՈՅՐԵՆ ԶԵՐԵԳՐԱՅ ՆԻԿՈՍԻՆՆԻ Ի ԿԻՊՐՈՍ

ԸՅԺԺ ՓՈԽԵԳՐՈՒՄԸ ԸՆԹԻՒԼԻՆՍ,
ԿԵԼԵՆԲԵՐԳԻՆԻ

(Շարունակութիւն):

29.

ՍԱՂՄՈՍԱՐԱՆ

Հին Թիւ 61: ՌՂԹ = 1620:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 176: — ՄԵՇՈՒԹԻՒՆ՝ 11 × 8 հմ.: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասին: — ՆԻԹ՝ մագաղաք: — ԿԱԶՄ՝ կաշեպատ տախտակ (առաջին կողմ տախտակը չկայ): — ՄԱԳԱՂ՝ ՊԱՀՊԱՆԱԿ՝ չկայ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ ոչ շատ լաւ. քղ. 1—4 ցեղէ եւ խոնարհութիւն վնասուած: Գատարկ քղ. 71ք: — ԳԻՐ՝ բոլորգիր: — ԽՈՒՄ՝ չկայ: — ԿԻՍԱՆՈՐԱՆ՝ քղ. 50ա, 96ա, 141ա: — ՆԿԱՐ՝ ի լուսանց քղ. 20ք, 69ա, 160ք, 172ա: — ԶԱՐԳԱԳԻՐՔ եւ ԼՈՒՍԱՆՑԱԶԱՐԳՔ՝ ինչ-պէս եւ կիսախորանք բաւական յազոյ: — ԽՈՒՄ՝ ԳԻՐՔ՝ կարմիր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1620: — ՏԵՂԻՎ՝ ՊԱԼԻՍ: — ԳՐԻԶ՝ իսրայէլ:

Մատենա է Սաղմոսարան. սկիզբէն 36 թուղթ ինկած. այժմ կը սկսի Սաղմ. Ի, 10. (խոտ)վեցուցէ ||||| : Պատու նոցա || կորեցէ եւ զաւակ նոցա որդւոց...:

ա. Թղ. 169ք. Սոստովանութիւն Մա-նասէի թագաւորի...:

բ. Թղ. 171ք. Աղօթք Ս. Ներսէսի հայ-րապետի ասացեալ է յայդաւ ամենայն ջրիս-տոնէից եւ պահպանութիւն: Հաւատով խոս-տովանիմ...:

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ. 1. Թղ. 175ք.

Փառք...: Գրեցաւ երգարանս Դաւթի որ կոչի Սաղմոսարան լաւ եւ յընտիր յօրի-նակէ, որ կոչի Գառնեցի, ձեռամբ անիմաստ մեղապարտ Իսրայէլ գրէի, ի քաղաքն Ստամ-պուլ ի թվականիս Ռկթ (1620):

2. Թղ. 176ա (այլ գրէ, բոլորգիր). Վայ եւ եղուկ Թոխաթցի մեղաւոր եւ չնչին Ակոր դպրիս, որ սաստիկ մահ եղեւ. վասն որոյ միամօր եւ յոգնաշունչ որդեակն իմ տիրացու Աւետիքն առ Աստուած փոխեցաւ ՌՄԻԱ (1772) յուլիսի ԺԴ, լինելով փեսայ Գրիստոսի ԻԶ ամաց գոլով, արհեստիւ չթա-ղործ, գրադիր եւ կազմարար գրքի. աւաղ հիբոյս: Ով ոք գգիրս կարգայ, մին բերան ողորմի տայ, Տէր Յիսուս իւրեանն գթայ. ամէն:

3. Թղ. 176ք գրչափորձեր: Իսկ Թղ. 140ք սրբուած, անընթեռնի յիշատակա-գրութիւն մը:

30.

ՍԱՂՄՈՍԱՐԱՆ

Հին Թիւ 10: ՌՂԹ = 1650:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 172: — ՄԵՇՈՒԹԻՒՆ՝ 27 × 20.5 հմ.: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ երկսին: — ՆԻԹ՝ բուլք: — ԿԱԶՄ՝ կաշեպատ տախտակ: — ՄԱԳԱՂԱԹԵԱՅ ՊԱՀ-ՊԱՆԱԿ՝ չկայ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: Սկզբէն ինկած է առաջին քերքը: Գատարկ 162ք: — ԳԻՐ՝ բոլոր-գիր: — ԽՈՒՄ՝ չկայ: — ԿԻՍԱՆՈՐԱՆ՝ քղ. 116ա եւն: — ՆԿԱՐ՝ չկայ: — ԶԱՐԳԱԳԻՐՔ եւ ԼՈՒՍԱՆ-

ՅԱԶԱՐԴՔ՝ պարզ: — ԽՈՒՄԳԻՐՔ՝ կարմիր: — ԺԱ-ՄԱՆԱԿ՝ 1650: — ՏԵՂԻՎ՝ ԶԱՐԴԱՆԻՍ: — ԳՐԻԶ՝ Տո-նապետ դպիր:

Մատենա է Սաղմոսարան: Սկիզբէն թերթ մ'ինկած ըլլալով կը պահսին այժմ Ա—ԺԵ, 7 Սաղմոսները: Կան մէջը ժամա-գրքէ մասեր:

1. Թղ. 163ա. Աղօթք յոյժ գորաւոր ա-ւացեալ է ի սրբոյն Ներսէսի. Հաւատով խոստովանիմ...:

2. Թղ. 167ա. Երգ ննջեցելոցն. Յիշեա-ցուք ի գեշերի...:

3. Թղ. 169ա. Ներսէսի Հայոց կաթողի-կոսէ ասացեալ է. Առաւօտ լուսոյ...: Աչ-խարհ ամենայն...:

1. Բուն Յիշատակարան. Թղ. 166ա. Փառք... որ ետուք կարողութիւն ապիկար յանձին իմոյ եւ չընչիչ (ա'յսպէս) ծառայի քո ի վճար գրոցս եւ շնորհեցեր ինձ դա-ւարա եւ զկատարումն առաջարկութեան իմո աջողութեամբ...: Արդ գրեցաւ Սաղ-մոսարանս ի ծովահայեաց քաղաքն ի Զմիւռ ձեռամբ անարժան Տօնապետ դպրիս. Թվին ՌՂԹ (1650) դեկտեմբերի ԻԳ...: Ի վայե-լումն (5 տող դատարկ) զոր Տէր Աստուած... պահեցէ զինքն (2 տող դատարկ) առ ի յի-շատակ... ամէն: (Բակ, Հայ Կիպր. 180—181):

172ա. Յիշատակարան:

Ի թուականութեան Հայոց քսան յորեկնի եւ հարիւրերորդի հնդեակ հնդի թիւ արամեանս բօանդակի (1676)

Բարունոյ Սարգիս վարդապետի եկեալ յԱմասիա քաղաքի.

ի յանապատէ Կիպրոսի. որ սուրբ Մակար անուն կոչի,

մեծ ոմն իշխան յԱմասիացի,

մահտեսի Ալիքսան յորջորջի,

եւ հանգուցեալ հոգւոյն

Գրիստոս Աստուած ողորմեցի,

զի կենդանի որդւոց սորին

Երեցազոյն Յարութեան,

կրսեղազոյն Յովանիսին,

աշխատաւոր մօրն սոցին,

Հաւուս գառու յիշատակի,

Սուրբ Մակարայ անապատին:

Եւ զամենայն զարմից սորին

իւրով սրաիւ տուք զողորմին:

Դարձեալ սուրբ հարցն եւ եղբարցդ աղաչեմ զվերոյգրեալ մահտեսի Ալիքսանն որ հանգուցեալ է առ Քրիստոս յիշեալիք ի մաքրափայլ աղօթս ձեր. եւ զկենդանիք սո-րին զկողակիցն իւր զՄէլէքն եւ որդիքն զՅարութեանն եւ զՅովանիսն եւ զամենայն արեան մերձաւորսն յիշեցէք եւ Աստուած ողորմի ասէք. եւ յոյսն ամենեցուն ձեզ եւ զմեզ (ողորմեցի. կիսով պատուած է հոս թուղթն եւ բառս դժուարընթեռնի է:)

3. Թղ. 172ք. Այլ գրէ. «Թվ. ՌՃԾ (1701) ամին եկակ սուրբ Մակարայ յանա-պատն. մէկ ամիս ջերմը բոննէյ զմեզ քա-ղաքն. յետոյ եկակ յայս սուրբ յանապատս: Կեցաք օրս (բառի մը տեղ դատարկ). յա-նունս Թօխաթցի մղ(տ)սի, պատմայճի Փա-նոսի որդի Յակոր դպիրս: Աստուած զմեզ մեր յերկիր հասուցանէ: Եւ սուրբ Մակա-րայ յանապատն չէն եւ պառձառ պահեցէ մինչեւ ի գալուստն Քրիստոսի. ամէն:

Թ. 2 եւ 3 յիշատակագրութիւնները հրտ. Բակ, անդ, էջ 182—183:

31.

ՍԱՂՄՈՍԱՐԱՆ

Հին Թիւ 57: ԺԵ. դար:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 294: — ՄԵՇՈՒԹԻՒՆ՝ 13,3 × 10,3 հմ.: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասին: — ՆԻԹ՝ բուլք: — ԿԱԶՄ՝ կաշեպատ տախտակ: — ՄԱԳԱՂ՝ ՊԱՀ-ՊԱՆԱԿ՝ չկայ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ բաւական լաւ: Գա-տարկ քղ. 293—294: — ԳԻՐ՝ բոլորգիր: — ԽՈՒՄ՝ չկայ: — ԿԻՍԱՆՈՐԱՆ՝ իւրաքանչիւր գուրգայի գուլթը՝ ամառուետ: — ՆԿԱՐ՝ չկայ: — ԶԱՐԳԱՎԻՐՔ եւ ԼՈՒՍԱՆՑԱԶԱՐԳՔ՝ ամառուետ: — ԽՈՒՄ՝ ԳԻՐՔ՝ կարմիր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ԺԵ. դար: — ՏԵՂԻՎ՝ անձամբ: — ԳՐԻԶ՝ Մարգաթ:

Մատենա է Սաղմոսարան, սկզբէն թղթեր ինկած, այժմ կը սկսի Սաղմ. Բ. 10էն. «Թագաւորք զայս ի միտ առէք...: Մէջ ընդ մէջ թղթեր ինկած (Թղ. 2ա—4ա, 15, 19—20, 24, 291) որոնք կազմողէն կամ ուրիշ գրէ լրացուած են:

ա. Թղ. 277ք. Սոստովանութիւն Մա-նասէի թագաւորի:

բ. Թղ. 280ա. Երգ երեց Մանկանցն:

գ. Թղ. 284ք. Երգ Մարիամու Աստուա-ծածնի:

դ. Թղ. 288ա. Ալէլիւիայ Անդեայ եւ Զաքարիայ:

1770-71.

Ե. Թղ. 288ա. Աղօթք ներսիս Շնորհալոյ «Հաւատով խոստովանիմ...»:

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ. 1. Թղ. 292բ. Ով եղբարք, անմեղադիր լերուք սխալա-նաչա եւ ծոռութեանն, զի գրողն տղայ էր (եւ) մեղքն ի խաղ. երկրորդ՝ որ առջի գիրն էր. երրորդ՝ որ օրինակն ծոռ էր. բայց (եւ ա-նար) ժան մեղսամած վարպետ (մանկահո) Մարգարիտ Աբրահամ էրէցն յոյժ (աշխ)ա-տեցա ի սրբազրեւն ընդորդ արի (ըստ օրինա-կի) որ կոչի Գառնեցի: (Փակագծուած-ները անընթեռնի):

2. Թղ. 4ա. այլ անվարժ գրէէ. «Թուա-կանն Հայոց ՌՃՀԳ Եօթերուն (այսպէս եր-կեցա կրկնուած):

32

Ս Ա Ղ Մ Ո Ս Ա Ր Ա Ն

Հին Թիւ 58: Ժէ. դար:

ԹՈՒՂԹՔ. 226: — ՄԵՇՈՒԹԻՒՆ՝ 13,6 × 10,3 հմ.: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ միասին: — ՆԻԻԹ՝ բուրբ: — ԿԱԶՄ՝ կաշեպատ տախտակ: — ՄԱԳԱՂ. ՊԱՆՆԱՅ՝ չկայ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ խոնարհեմ վնասուած: — ԳԻՐ՝ բոլորգիր: — ԽՈՐԱՆ՝ չկայ: — ԿԻՍԱԽՈՐԱՆՆԵՐ՝ իւրաքանչիւր գուրդանքու սկիզբը, բաւական յաջող: — ՆԿԱՐ՝ չկայ: — ԶԱՐԳԱԳԻՐՔ ԵՒ ԼՈՒՍԱՆՅԱԶԱՐԳՔ՝ յաջող: — ԽՈՐԱՊԻՐՔ՝ կարմիր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ Ժէ. դար: — ՏԵՂԻ՝ անձամբ: — ԳՐԻԶ՝ Գաւիթ սարկաւազ:

Մատենան է Սաղմոսարան. սկիզբէն եւ մէջերէն թղթեր ինկած, նաեւ տեղափո-խուած: Այժմ կը սկսի Թ. 10 Սաղմոսէն. «Յորդայթ իւր խոնարհեցուցէ գնա...»:

ա. Թղ. 215ա. Աղօթք երկն Մանկանց:

բ. Թղ. 217ա. Աղօթք Մանասէի:

գ. Թղ. 218ա. Մեծացուցէ...:

դ. Թղ. 221բ—226բ. Հաւատով խոստովանիմ:

Այս ա—գ հատուածները կրած են թղթե-րու ետեւառաջութիւն, նաեւ թղթերու ան-կում:

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ. Թղ. 221ա. Փառք...: Շնորհիւ ամենախնամ ողորմու-թեանն Աստուծոյ աւարտեցաւ սուրբ գիրս Սաղմոսաց եւ ճնարս Դաւթի՝ ձեռամբ բազ-մամեղ եւ անպիտան... գրէի Դաւթի սար-կաւագիր...: Դարձեալ աղաչեմ զձեզ, ով ընթերցողք, անմեղադիր լերուք խոշորու-թեան եւ սղարանաց գրիս, զի փոքրուց ու-սաք զգիրս, շատ ժամանակ թարկեցաք, յե-

տոյ զայս Սաղմոսիս վերա կամեցաք ձեռք սրւարցընել. անեղադիր լերուք, ով եղ-բայրք...: Յիշեցէք... զուսուցիչն իմ զՆիւլիս եւ զմայրն իմ զԿիւլլատէն, նաեւ զիս զանար-ժանս յիշման առնէք արժանի...:

33.

Ս Ա Ղ Մ Ո Ս Ա Ր Ա Ն - Ժ Ա Մ Ա Գ Ի Ր Ք

Հին Թիւ 8: 1740:

ԹՈՒՂԹՔ. 288: — ՄԵՇՈՒԹԻՒՆ՝ 30 × 21 հմ.: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ երկսիւն: — ՆԻԻԹ՝ ողորկ բուրբ: — ԿԱԶՄ՝ կաշեպատ տախտակ: — ՊԱՆՆԱՅ՝ չուի: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: Դատարկ 288ա—բ: — ԳԻՐ՝ բոլորգիր: — ԽՈՐԱՆ՝ չկայ: — ԿԻՍԱԽՈՐԱՆ՝ 4ա, 123ա: — ՆԿԱՐ՝ 3բ (Դաւիթ): — ԶԱՐԳԱԳԻՐՔ, ԼՈՒՍԱՆՅԱԶԱՐԳՔ՝ անպահպան: — ԽՈՐԱՊԻՐՔ՝ կար-միր: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1740: — ՏԵՂԻ՝ կեսարիս: — ԳՐԻԶ՝ Աստուածատուր երէց:

Մատենան է Ժամագիրք, Սաղմոսարան եւ Աւետարանացոյց:

Ա. 1. Թղ. 1ա. Հրաժարիմք...: Խոս-տովանիմք եւ հաւատամք...: Զղջուին. Մեղաց ամենասուրբ Երրորդութեանն...: Արձակուին. Ողորմեցի ձեզ...:

2. Թղ. 4ա. Տէր եթէ զըրթունս...: Յի-շեցուք ի գիշերի...: Աշխարհ ամենայն...: Առաւօտ լուսոյ...:

3. Թղ. 12ա. Աստուածածին մայր Բեր-տոսի, իմ յոյսն դու յաւուր մեծի... (Ա—Բ): Աղօթք. Զքէն զհանամք...: Այսօր անձառ...: Նորոգող...:

4. Թղ. 20ա. Թաղաւորք ապաշխարու-թեան:

5. Թղ. 30ա. Կարգաւորութիւն... Առա-ւօտու ժամու:

6. Թղ. 75բ. (Պատարագամատոյց): Ժամամուտք:

7. Թղ. 83ա. Կարգաւորութիւն... Երե-կոյի ժամուն:

8. Թղ. 120ա. Կանոնագրութիւն Նոր Կի-րակէի եւ Բուն Բարեկենդանին:

Բ. Թղ. 123ա—254բ. (Սաղմոսարան) Երանեալ է այր...:

Գ. Թղ. 255ա—286բ. (Տօնացոյց—Աւե-տարանացոյց) Քաղոց ամսոյ Հայոց ԻԱ եւ Դեկտ. Հոռմայեցոյ. Ի Թ. Քաղոց եւ Երրա-յեցուց ԻԳ. Աւետիք է Աննայի եւ Յովակի-մայ...: Աստուածայայտութեան ճրագա-

լուցի առաջի գիշերն ա. Կանոնագրութիւն փառն ԲԶ. Հաւատամ...:

ԳԼԽԱՌՈՐ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ. Թղ. 287ա. Աւրհուրթիւն Աստուծոյ Հօր...: Որ... Ետ ինձ կարողութիւն... հասուցանել ի կատար եւ ի վախճան Ժամակարգութեան գիրքս վայելուչս, որ աստի եւ անտի հաւաքեալ են ի մի վայր ի պէտս եկեղեցեաց Հայաստա-նեաց: Արդ գրեցաւ սայ ի մայրաքաղաքն Կեսարիայ, ի գիւղն յԵւթառայ ձեռամբ ա-նարժան Աստուածատուր Իրիցի, ի Թվակա-նիս Հայոց ՌՃԶԹ (1740): Արդ... յիշեալիք ի մաքրափայլ յաղթիս ձեր Թաղապետ մահ-տեսի տէր յԵսային եւ կողակիցն իւր Իրից-կինն եւ զծնօղին զտէր Սիմաւոնն եւ զՂութ-լուն... քանզի... Ետուր գրել զսուրբ գիրքս եւ եղ յիշատակ ի Կիւրոս կղզին ի դուռն սրբոյն Մակարայ յանապատին, ի վայելուին սրբասէր եւ մաքրամիտ քահանայից, սար-կաւագաց եւ դպրաց...: Յիշեցէք զգծող եւ զստացող տառիս...: Նաեւ զուղեղեաց աշ-խատող ի սմա զտէր Յովհաննէս անարժան քահանայս հանդերձ ծնողաւք յիշեալիք. ա-մէն: Եւս աշխատեալք առ տեղն հասուցա-նող Ուրայիլ զալփան եւ կողակիցն եւ ծնողն յիշեալիք... ամէն:

Յիշատակարանս հրատարակած է Բակ, Հայ-Կիւրոս, էջ 198:

34.

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն

Հին Թիւ 12: Թ.—Ժ. դար:

ԹՈՒՂԹՔ. 135: — ՄԵՇՈՒԹԻՒՆ՝ 23 × 16 հմ.: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ երկսիւն: — ՆԻԻԹ՝ մագաղաթ: — ԿԱԶՄ՝ չուի: — ՄԱԳԱՂ. ՊԱՆՆԱՅ՝ չկայ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ կազմալոյծ, սկզբն, մէջերէն եւ վեր-ջերէն բոլոր ինկած. բղ. 1—2 եւ 3—4 իրարու կապ. մնացածները լաւ: — ԳԻՐ՝ բուն մետրոպեան փոքր եւ կարգաւոր: — ԽՈՐԱՆ, ԿԻՍԱԽՈՐԱՆ, ՆԿԱՐ, ԶԱՐԳԱԳԻՐՔ, ԼՈՒՍԱՆՅԱԶԱՐԳՔ՝ չկան: Փոքրիկ գաղղ մը բղ. 23բ: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ Թ.—Ժ. դար: — ՏԵՂԻ՝ անձամբ: — ԳՐԻԶ՝ Գրիգոր:

Մատենան է Աւետարան, այժմ մնա-ցած են.

1. Թղ. 1—23բ. Մարկոս 2. 6—27. է. 15—Ը. 3. Ժ. 3—ԺԲ. 3. ԺԴ. 3—ցվերջ: Զուռի Մարկ. ԺԶ. 9—20 համարները:

2. Թղ. 24ա—78. Աւետարան ըստ Ղու-կասու (ամբողջ):

3. Թղ. 78—35. Աւետարան ըստ Յով-հաննու, մինչեւ Ի. 20:

Զեռագրիս 1—28 թղթերը դայ Ետեւ-առաջ դասաւորուած. դասաւորեցի առան-ձին հոգատարութեամբ:

Բուն յիշատակարանը ինկած: 1. Թղ. 23բ ի վերջ Մարկոսի բուն գրչէն կայ յիշա-տակաւորութիւն. «Գրեցորի է գրեալ»:

2. Թղ. 78ա. Զատուպեալ գեղիս զՄկր-տիչ սուտանուն վարդապետս աղաչեմ յիշ-ման արժանի առնել միով Տէր ողորմիւ, որ զսուրբ Աւետարանս բերի ի վանքս Արգեւան եւ Ետեւ կազմել, զի ձեզ ասեւն զիւրին է եւ ինձ կարի պիտանի. եւ Աստուած ձեզ ողոր-մեացի. ամէն: Ի Թվ. ՊՀԷ (1428):

Հաւաքմանս ամէնչէն հին ձեռագիրն է Աւետարանս. եւ իրեւ փոքրագիր բուն մես-րոպան երկաթադիր ձեռագիր Աւետարան ա-ռանձին ուշադրութեան արժանի: Պիտի յանձնարարէի որ Եկեղեցւոյ Հոգաբարձու-թիւնը կազմել տար զայն եւ խնամով պա-հէր:

35.

Ն Ո Ր Կ Տ Ա Կ Ա Ր Ա Ն

Հին Թ. 41: ԶԽ — 1293:

ԹՈՒՂԹՔ. 394: — ՄԵՇՈՒԹԻՒՆ՝ 20,6 × 14,5 հմ.: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ երկսիւն: — ՆԻԻԹ՝ մագաղաթ-սպիտակ եւ ողորկ: — ԿԱԶՄ՝ կարմիր-բաւշապատ տախտակ: Ա. Կող արծաթեայ բանդակագաղղ, մէջ-տեղն Մանուկն Յիսուս կը դուռի ի ձեռս Սիմէոն Ծե-րսուայ: Շրջանակն որքատուցի տեքստեր եւ ող-կայգներ. վերի երկու անկիւնները երկու ինքնակաց ոսկեզօծ կտոր, մին եզն եւ միւսը առիւծ ներկայաց-նող: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ: Դատարկ 169բ—170ա, 193բ, 194ա: — ԳԻՐ՝ բոլորգիր: — ԽՈՐԱՆ՝ չկայ: — ԿԻՍԱԽՈՐԱՆ՝ բղ. 4ա, 50ա, 81ա միագոյն, 132ա (բազմագոյն), 196ա: — ՆԿԱՐ՝ բղ. 3բ, 50ա (Յի-սուս), 81ա, 81բ (լուսանց), 82ա (լուսանց), 131բ (Յովհաննէս Էջիմ կէսին վրայ վերուստ ի վայր, տակը S. Io/xs Evangelia. 132ա (Կիսախորանին մէջ Յի-սուս), 170բ (Յիսուս բազմած. ստորեւ Յովհաննէս եւ Պրոքորոս. դէմքերը յաջող բէ հոս եւ բէ վերա-գոյն), 195բ (Յիսուս, ստորեւ Պետրոս եւ Պաղոս), 196ա (Կիսախորանին մէջ Յիսուս): — ԶԱՐԳԱԳԻՐՔ՝ միագոյն: — ԼՈՒՍԱՆՅԱԶԱՐԳՔ՝ միագոյն: Նկարա-գաղղուքիւնը բազմագոյն ոսկեխառն շատ ճարտար նկարչի գործ: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1293: — ՏԵՂԻ՝ Սիւ: — ԳՐԻԶ՝ անձամբ:

Մատենան է Նոր Կտակարան լիակա-տար, ուր կան.

1. Թղ. 1ա—2բ. Սկիզբն գլխոց որ ըստ Մատթէի Աւետարանին (Համարարբառը առանց Կարգիւնութիւն թղթին):

2. Թղ. 2բ. Նախադրութիւն ըստ Մատթէի Աւետարանին: Աւետարանն որ ըստ Մատթէոսի գրեալ է. զի ինքն Մատթէոս աշակերտ Տեառն գրեաց զաւետարանս զայս. (տե՛ս Զոհրապեանի Աստուածաշունչ մատեն, Դ., էջ 3):

3. Թղ. 3ա. Նախադրութիւնք Մարկոսի, Ղուկայ եւ Յովհաննու (Համառօտ):

4. Թղ. 4ա—48ա. Աւետարան ըստ Մատթէոսի:

5. Թղ. 48ա—49բ. Սկիզբն գլխոց Աւետարանին որ ըստ Մարկոսի (Զօհր. 68—69):

6. Թղ. 49բ. Նախադրութիւն Մարկոսի Աւետարանին (Զօհր. 69):

7. Թղ. 50ա—78բ. Աւետարան ըստ Մարկոսի:

8. Թղ. 79ա. Սկիզբն գլխոց Աւետարանին որ ըստ Ղուկասու (Զօհր. 111—113):

9. Թղ. 80բ. Նախադրութիւն Ղուկայ Աւետարանին (Զօհր. 113):

10. Թղ. 81ա—130բ. Աւետարան ըստ Ղուկայ:

11. Թղ. 131ա. Գլուխք ըստ Յովհաննու Աւետարանին (Զօհր. 181—182):

12. Թղ. 131բ. Նախադրութիւն Յովհաննու Աւետարանին (Զօհր. 182):

13. Թղ. 132ա—69ա. Աւետարան ըստ Յովհաննու:

14. Թղ. 171ա—193ա. (Յայտնութիւն Յովհաննու): Յայտնութիւն Յիսուսի Քրիստոսի (Զօհր. 553):

Շլոռոս բառին քով ի լուսանցս «պող-թախ»: Գլխակարգութեանց քով «Քո.»: Թղ. 193ա. Բ. սիւնակը կտրուած հանուած է:

15. Թղ. 194բ. Գլուխք Հռոմայեցւոց թղթոյն Պաւղոսի (Զօհր. 370):

16. Թղ. 196ա—214ա. Թուղթ առ Հռոմայեցիս:

17. Թղ. 214բ—310բ. Բ.—ԺԴ. Թուղթք Պաւղոսի հանդերձ Գլխովք:

18. Թղ. 2՝9ա—251բ. Թուղթ առ Կորնթացիս Եր(բ)որդ:

19. Թղ. 313ա. Նաւարկութիւն Պաւղոսի առաքելոյ ի Հռոմ:

20. Թղ. 313բ. Անուանք սուրբ Առաքելոցն որ ի սիւնուս ընդ ժամանակս կարգեալ ի քարոզութիւն Քրիստոսի, թէ ուստի

եւ կամ յորմէ ցեղէ էին: Ա. Պետրոս եւ Անդրէաս ի ցեղէ Նեփթաղէմի...:

21. Թղ. 319բ. Վասն սուրբ Առաքելոցն որք քարոզեցին զՔրիստոս, թէ որո՞վ մահու կատարեցան եւ ո՞ւր: Պետրոս ի Հռովմ խաչեցաւ (Ի) Ներոնիէ...:

22. Թղ. 314ա. Այս ինչ է ի գիրս: Յառաջարան Գրոցս Առաքելոց: Դիր գլխոց Գործոց Առաքելոց:

23. Թղ. 314ա. Աղերս Եւթաղի:

24. Թղ. 314ա. Յառաջարան Գրոցս Գործոց Առաքելոց:

25. Թղ. 320ա—365ա (Գործք Առաքելոց):

26. Թղ. 365ա. Յառաջարան Եւթանեղունց թղթոցն կաթողիկեայց...: Դիր գլխոց:

27. Թղ. 366բ. Թուղթ Յակովբոս:

28. Թղ. 371ա. Գլուխք եւ Ա. թուղթ Պետրոսի:

29. Թղ. 377ա. Գլուխք եւ Բ. թուղթ Պետրոսի:

30. Թղ. 381բ. Գլուխք եւ Ա. թուղթ Յովհաննու:

31. Թղ. 387ա. Գլուխք եւ Բ. թուղթ Յովհաննու:

32. Թղ. 387բ. Գլուխք եւ Գ. թուղթ Յովհաննու:

33. Թղ. 388բ. Գլուխք եւ թուղթ Յուդայի եղբար Յակովբայ:

34. Թղ. 390բ. Աղերս Եւթաղի:

35. Թղ. 391բ. Հանդիստ երանելոյն Յովհաննու առաքելոյ եւ աւետարանչի:

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ. 1. Թղ. 394բ. Փառք ամենասուրբ Երրորդութեանն Հաւր եւ Որդւոյ եւ սուրբ Հոգւոյն: Ի թուակահարութեանն Հայոց մեծաց ՁԽԲ (1293) ի թաղարութեանն Հայոց Հեթմայ ճգնազգեստի եւ աստուածասիրի: Եւ ի հայրապետութեանն խոստովանող հայրապետին տեսնն Ստեփաննոսի որ ըստ մաքրոյն յորովայնէ Երեմիայի՝ վաբեցաւ ի գերութիւն զինի հաւտին: Ի յերկիրս Կիլիկիոց, մերձ ի մեծ եւ ի հռչակաւոր մայրաքաղաքս Սիւս, յաստուածարեակ ուխտս Մեծայր, առ սոս աւանաւ հանաւ արարչընգալ Տիրուհոյ եւ Աստուածածնի ||||| (Թուղթ ինկած):

2. Թղ. 313ա. Փառք քեզ Կոնստանդ քոյ արեղաշուն արարիչ Կիսազնդի եւ Դեմետրի. ամէն:

3. Թղ. 394բ. Նորագոյն գրչէ. «Ի թուարեութեան Փրկչին 1295», իմացիր 1293:

36.

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն

Հին Թ. 38: ՋԳ=1454:

ԹՈՒՂԹՔ՝ 263: — ՄԵՏՈՒԹԻՒՆ՝ 18.2 × 13 հմ.: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ Երկիւն: — ՆԻՒԹ՝ քուրք: — ԿԱԶՄ՝ կաշեպատ տախտակ կիսուածագարդ: — ՄԱԳԱՂ. ՊԱՀՊԱՆԱՆ՝ չկայ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ՝ լաւ. քղ. 1—3 սակաւ ինչ վնասուած: Դատարկ՝ քղ. 255—263 կազմողէն: — ԳԻՐ՝ բոլորգիր: — ԽՈՐԱՆ՝ չունի: ԿԻՍԱԽՈՐԱՆ՝ 2ա, 22ա, 73ա, 196ա: — ՆԿԱՐ՝ 1բ (Մատթէոս, մեծ մատով պատուած), 21բ (Մարկոս), 72բ (Ղուկաս), 195բ (Յովհաննէս): — ԶԱՐԳԱԳԻՐՔ՝ յաջող: — ԼՈՒՍԱՆՑԱԶԱՐԳՔ՝ պարզ: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ 1454: — ՏԵՂԻ՝ անմանօք: — ԳՐԻԶ՝ Գրիգոր քահանայ:

Մատենան է Աւետարան, այն է

1. Թղ. 1—21 Մատթէոս: 2. Թղ. 22—71 Մարկոս: 3. Թղ. 72—194 Ղուկաս: 4. Թղ. 195—253 Յովհաննէս:

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ. 1. Թղ. 121ա. Ձանարժան հոգս գործողը գծող եւ նկարողս, որ անուամբ քահանայ կոչիմ եւ զգործն ոչ ունիմ, աղաչեմ յիշել ի Տէր միով ողորմայիւ. գրեցաւ ի թվին ՋԳ (1454):

2. Թղ. 253բ. Փառք...: Նաեւ բարի կրին Աննայս, որ ստացաւ զսուրբ Աւետարանս ի հալալ ընչից իւրոց յիշատակ իւր եւ ծնաւորաց իւրոց, մաւրն իւրոց Թագուհէ եւ հաւրն իւրոց Մէլիքին, ի վայելումն Յովհաննէս սարկաւազին: Արդ... յիշեալք ի սուրբ աղաթս ձեր զԱննայն որ ստացաւ զԱւետարանս, եւ զմայրն իւր զԹագուհին եւ զաստուածապարգեւ զաւակն իւր զՍիրունն եւ զԿենակիցն իւր զԿուլխաթունն եւ զեղբայրն իւր զՄէլիքայն եւ զմաւրաքոյր իւր զԽէրիսթուն եւ զիս զանարժան քահանայս զգորդ զրոյս...:

3. Թղ. 254բ. Այս Աւետարանս զոր հանաւ եղեւ ժամանակաւ ի կղզոյն Կիպրոս՝ զընէ սրբոյն Մակարա մեծի ճգնաւորին յանապատէն եւ յետ սուղ ժամու եկն նոյն յանապատին առաջնորդ Յարութիւն վարդապետն կրկին իւր տեղն տուաք որ տանի. թվին ՌՃԿԴ (1715)ին:

4. Թղ. 263բ. Հասցէ Աւետարանս ի Կիպրոս կղզին ի Հայոց վանքն: այս այն

Աւետարանն է որ Ձուղայեցի Յովհաննէս վարդապետն ի Կիպրոս կղզոյն հանեալ է. այժմ առաքեցաք. Աստուած զայն մարդն աւրհնէ, որ զայս Աւետարանս յիւր տեղն հասուցանէ:

(Շարունակելի:)

2. Ն. ԱԿԻՆԵԱՆ

Կ Ի Լ Բ Կ Ի Ը Յ Թ Վ Ը Ն Ք Ե Լ Ը

(Շարունակութիւն:)

4. ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ա. Գրեցաւ (ի ձեռն Մկրտիչի) սուրբ Աւետարանս ի հրեշտակաւոր մենաստանին Դրագարկի առաջի(ն) սուրբ Աստուածածնի եւ սուրբ Եղբայրութեան միջի(ն) թուականս Հայոց նոր տոմարիս ՅԽԲ (893) ի թագաւորութեան Հայոց Սմբատայ որդւոյ Աշոտայ Բագրատունոյ. ի տոհմէ կաթողիկոսութեան Տեառն Գէորգայ Գառնեցոյ: Յորում ամի կործանեցաւ Դըլին քաղաք ի շարժմանէ եւ բազումք մեռան եւ եկեղեցիք տապալեցան (Յովսէփեան, Յիշատ. Ձեռ., Ա., էջ 99. Հանդ. Ամս. 1917—1918, էջ 160 եւ հմտ. վերը):

Բ. Ես Կիրակոս ի վերջ հասեալ գիտնականաց, մեղաւոր եւ անարժան ծառայ Աստուծոյ ցանկացաւ եղէ այժմ լուսայիղձ կտակիս եւ ետու աւարտել Գէորգեայ գրչի ի ստոյգ եւ յընտիր գաղափարէ սրբոյն Սահակայ թարգմանչի:

Գրեցաւ սուրբ աւետարանս ի հրեշտակաւոր մենաստանին Դրագարկիս առաջի սուրբ Աստուածածնիս եւ սուրբ Եղբայրութեան ի միջիս ի ՇԿԲ (1113) թուականին հայկական ազգիս, ի թագաւորութեան Յուսէպայ Աղէքսի երկաբնակի եւ ի կաթողիկոսութեան Հայոց Բա(բ)սղի եւ յաջորդի նորուն Գրիգորի ի փառս Քրիստոսի... (Ակիւնեան Հ. Ն., Մատենագրական Հետազոտութիւններ, Ե., Վիեննա 1953, էջ 300—303. Յովսէփեան, Յիշատ. Ձեռ., Ա., էջ 321 եւ Սիւտան, էջ 233):

Գ. Փառք... Յամի Շ.որդի Հ.Երրորդի Երկրորդի թուարեութեանն Հայոց, ես նուստ քահանայ Թագէտս ցանկացաւ եղեալ աստուածախաւս մատենի սրբոյն Եւաղրես